

● **صحنه** ●
پیشنهاد

کوکوی کبوتران حرم

نمایش «کوکوی کبوتران حرم»، جدیدترین اثر گروه تئاتر «شیوه»، به‌نویسندگی علیرضا نادری و کارگردانی افسانه ماهیان، با رویکردی اجتماعی، از پنج‌شنبه ۱۳ مهر، روی صحنه می‌رود. بن‌مایه نمایش «کوکوی کبوتران حرم» را می‌توان در این جمله آورد: «این نمایش، در ستایش گوش است که هوش بیخشد.» جمله‌ای که علیرضانادری نویسنده نمایشنامه، بر آن تأکید دارد و افسانه ماهیان به عنوان کارگردان، با تدابیری هوشمندانه، کاری کرده است که برای بر ملاشدن راز نمایش، باید به ۱۲ شخصیت زن درون نمایشنامه، خوب گوش دهیم. افسانه ماهیان، پیش از این، کارگردانی آثاری چون «هم‌هوایی»، «سه جلسه‌تری!» و «از زیر زمین تا پشت بام» را بر عهده داشته است. افسانه ماهیان، در نشست خبری و رونمایی پوستر نمایش «کوکوی کبوتران حرم»، با اشاره به ایفای نقش خود در اجرای این نمایش در سال ۱۳۸۷، که به نویسندگی و کارگردانی علیرضا نادری روی صحنه رفت، گفته است: «اجرای مجدد این نمایشنامه، بازتولید نگاه نویسنده و کارگردان نمایش نیست.» وی با بیان اینکه از همان سال، به کارگردانی این نمایشنامه علاقه داشتم، اظهار کرد: «از تجربیات نویسنده، بهره‌مند شدم اما با دیدگاه خود، اجرای نمایش را پیش بردم.» کارگردان نمایش «دوزخ»، با بیان اینکه در انتخاب متن نمایش، حساسیت بسیاری دارم، گفت: «ادبیات نمایشی، به عنوان رکن اصلی اجرای نمایش و قدرت بیان موضوع در نمایشنامه بسیار اهمیت دارد تا کارگردان بتواند نمایش اصولی را به صحنه ببرد.» وی با بیان اینکه تئاتر اجتماعی، دغدغه من است، خاطرنشان کرد: «مردم باید بتوانند با نمایش، ارتباط برقرار کرده و همدل‌تپنداری کنند تا مفهوم، به آنها منتقل شود.» ماهیان با تأکید بر اینکه «کوکوی کبوتران حرم»، موضوعی انسانی و دیالوگ‌های ساده و پر مفهومی دارد، تصریح کرد: «این نمایشنامه، شنیدن را شرط درک کردن می‌داند و موضوعات روزمره را با تمام جزئیات خود، برای تعیین مسیر، مهم می‌داند.» کارگردان نمایش «از زیر زمین تا پشت بام»، با تمجید از نوشته‌های علیرضا نادری، گفت: ««کوکوی کبوتران حرم»، نمایشنامه‌ای محکم، ادبی، پیر از نشانه و با غنای دراماتیک است که دارای رویکردی اجتماعی و با ۱۲ شخصیت زن است.» در این نمایش، ۱۲ پرسوناژ زن دارد، مرضیه بدرقه، بهناز جعفری، ناهید مسلمی، مسیح کاظمی، عاطفه رضوی، فروغ قجاباگلی، مرضیه وفاهمر، بلدا عباسی، فرزانه سهیلی، گیتی قاسمی، شقایق دهقان و شیدا خلیق به ایفای نقش می‌پردازند. از عوامل این نمایش، می‌توان به منوچهر شجاع (طراح صحنه، لباس و نور)، امیر اسمی (طراح گرافیک)، بامداد افشار (موسیقی)، تورج ثمنی‌پور (تهیه‌کننده)، زمان وفاجویی (دستیار اول کارگردان و برنامه‌ریز)، روزان کردنژاد (دستیار دوم کارگردان و منشی صحنه)، نونا نیسی و اشکان جذایبان (مدیران صحنه) و البرز تیمورزاده (عکس و ویدئو) اشاره کرد. «کوکوی کبوتران حرم، در پردیس تئاتر شهرزاد، واقع در خیابان حافظ، نوفل لوشاتو، پلاک ۷۴ به مدت یک هفته به روی صحنه می‌رود.

● **خبر** ●
سریال

و سرانجام سرزمین کهن!

داستان پخش سریال «سرزمین کهن»، به قصه‌های هزارویک شب می‌ماند. هر بار در هر مقطع، تولید و سرنوشت پخش این سریال، درگیر حواشی تازه شده و پخش آن، در هاله‌ای از ابهام قرار گرفته است. اما حالا کمال تبریزی اعلام کرده این سریال قرار است با نام جدید «سرزمین مادری»، از جمعه ۱۴ مهر روی آنتن شبکه سه سیما رود. «سرزمین مادری»، در سه فاز آماده پخش شده است و در هر فصل، تعداد زیادی از بازیگران سینما در جمله شهاب حسینی، نیکی کریمی، هنگامه قاضیانی، امیر آقایی، رضا کیانیان، میترا حجار، علی شادمان، بابک حمیدیان، آرش مجیدی و... ایفای نقش کرده‌اند.

برپایی ۴۴نمایشگاه عکس و شب شعر عاشورایی در پایتخت

معاون امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران از برپایی ۲۲نمایشگاه عکس عاشورایی، ۲۲شب شعر عاشورایی، خیمه‌های معرفت حسینی و اجرای نمایش‌های هنری و تزییه در سطح بوستان‌ها و مراکز فرهنگی پایتخت خبر داد. مجتبی عبدالهی از اجرای مراسم تزییه هم‌زمان با دهه دوم محرم به مدت ۱۰ شب در سایت ورزشی برج میلاد خبر داد و افزود: «دیگر برنامه‌های برج میلاد شامل نمایش و معرفی آیین‌های عزاداری اقوام ایرانی، برگزاری نشست علمی بررسی تاریخ عاشورا با حضور اساتید حوزه و دانشگاه و برگزاری کنسرت موسیقی آیینی با محوریت قیام عاشوراست.»

تئاتر خانها

سینما، تئاتر، موسیقی و...

بهاره رهنما، خورشیدهای همیشه را روی صحنه می‌برد

سه بانو، در میانه واقعه کر بلا

بهاره رهنما، در اولین تجربه همکاری با امیر خسرو عباسی، نمایشی با عنوان «خورشیدهای همیشه» را روی صحنه می‌برد. رهنما، در نمایش «خورشیدهای همیشه»، با همکاری اکرم محمدی، نگاهی به وضعیت زنان واقعه عاشورا دارد و روزهای پس از عاشورا را از نگاه حضرت زینب (س)، حضرت ام‌البنین (س) و حضرت رباب (س) روایت می‌کند. در این اثر، از حضرت زینب (س)، صرفا صدا و سایه پخش می‌شود و از رباب (س)، داستان عشق و گشته‌شدن فرزندش روایت می‌شود. بخشی که به حضرت رباب (س) اختصاص دارد، بیشتر روایتی عاشقانه است. براساس گزارش خبرگزاری آنا،

محمدی از ۱۳مهرماه تا ۲۵ آبان‌ماه، ه‌ر شب ساعت ۳۰: ۲۱ در پردیس تئاتر شهرزاد، واقع در خیابان نوفل لوشاتو، تقاطع خیابان رازی، روی صحنه می‌رود.

مصاحبه با داوود فتحعلی‌بیگی، درباره تزییه و جایگاه آن در بین هنرهای نمایشی ایرانی

تزییه، در قله هنرهای نمایشی ایستاده است

از منظر زیبایی‌شناختی، تزییه یکی از چشم‌گیرترین گونه‌های نمایشی است.

● **میترا افردوسی** ●
روزنامه‌نگار

داوود فتحعلی‌بیگی، نویسنده، پژوهشگر، مدرس و کارگردان تئاتر، که به تازگی کتابی باعنوان «آشنایی با مبانی شبیه‌خوانی» از او منتشر شده، این روزها هم‌زمان با ایام محرم، مشغول به‌نقالی، در سوگواره «رکعت به رکعت عاشقی» در بنیاد فرهنگی «روایت» است. او بخش اعظمی از سال‌های فعالیت هنری خود را صرف پژوهش در مورد گونه‌های مختلف نمایش ایرانی و به‌خصوص تزییه کرده است و دفاتر تزییه‌ای که او نوشته یا تنظیم کرده، از منابع معتبر دانش‌جویان و علاقه‌مندان به تزییه و هنر اصیل ایرانی، به‌شمار می‌آید. با او در مورد تزییه و تزییه‌خوانی و جایگاه این پدیده، در هنرهای آیینی و سنتی ایرانی، گفت‌وگو کرده‌ایم.

■ **تزییه برای ما ایرانی‌ها، نمایشی است از عشق و ایمان؛ جنگ خیر و شر. هر سال در این ایام، به دیدن تزییه‌ها می‌رویم تا حماسه عاشورا را به روایت نقالان و تزییه‌گردانان بشنویم و ببینیم. اگر بخواهیم تزییه را از منظر هنر نمایشی معنا کنیم، آن معنا چیست؟**

تزییه، در واقع مجموعه‌ای از چند هنر مثل بازیگری، موسیقی (هم موسیقی سازی و هم آوازی)، اندیشه‌های عرفانی، شعر، ادبیات فارسی و... است. علاوه بر این هنرها، در طول سالیان، بخشی از آیین‌های قومی هم به تزییه راه پیدا کرده‌اند. این است که از نظر هنر نمایشی، در میان گونه‌های مختلف نمایش ایرانی، تزییه در قله می‌ایستد.

■ **عمر این هنر در ایران چقدر است؟**
تزییه بیش از ۳۰۰ سال در ایران سابقه دارد.

■ **اگر تزییه را گونه‌ای از اپرای ایرانی بدانیم، آیا در این سال‌ها با گونه دیگر اپرای ایرانی که در دهه ۴۰ رونق گرفت و الگو گرفته از اپراهای غربی بود، ادغام شده و هم افزایی در این زمینه به وجود آمده است؟**
البته که هر کدام از این دو، ارزش‌های خاص خودشان را

هنرهای نمایشی، رشته‌ای با عنوان تزییه راه‌اندازی نشده است. تنها چند سال پیش از سوی دانشگاه سوره، پیشنهادی به وزارت علوم ارسال شد که تاجایی که خبر دارم هنوز کارشناسان وزارت علوم، این پرونده را بررسی نکرده‌اند و جوابی نداده‌اند. تا زمانی هم که هنرهای تجربی، به علم آکادمیک پیوند نخورند، خطر از بین رفتن یا تحریف‌شدن آنها وجود خواهد داشت. کما اینکه امروز شاهد آن هستیم که در گریم، چهره‌پردازی، لباس، ریتم، موسیقی، اشعار و... دخل و تصرف‌هایی صورت گرفته و اگر به همین شکل پیش برویم، تزییه و شبیه‌خوانی، از سرمشاء خود دور خواهد شد.

■ **چقدر توانسته‌ایم تزییه و قواعد آن را به دنیا معرفی کنیم؟**

بخشی از این اقدام باید توسط نهادهای دولتی یا کمپانی‌های تحت حمایت دولت صورت بگیرد. بارها پیش آمده که افراد علاقه‌مندی، زمینه حضور یک گروه تزییه را در محافل بین‌المللی و جشنواره‌هایی فراهم کرده‌اند، اما جسته و گریخته و شخصی بوده و آن‌طور که باید و شاید، مستمر پیش رفته است. سال گذشته «یوچینو باربا»، یکی از مهمترین چهره‌های تئاتر معاصر جهان و بنیان‌گذار گروه معروف «تئاتر لودین»، یک هفته مهمان جشنواره تئاتر فجر بود. یکی از اجراهایی که او می‌دید، یک نمونه از تزییه‌های اصیل ایرانی بود. او چنان مبهوت و متحیر مانده بود که چند دقیقه طول کشید تا از شوک دیدن نمایشی که او بی‌تفلیش می‌خواند، خارج شود و بعد بر سر ما هوار کشید که چرا این نمایش را جهانی نکرده‌اید؟

■ **اگر از دید زیبایی‌شناسی، به تزییه نگاه کنید، چه توصیفی از آن می‌کنید؟**
از منظر زیبایی‌شناختی، تزییه یکی از چشم‌گیرترین گونه‌های نمایشی است. به گونه‌ای که در تزییه، علاوه بر زیبایی‌شناسی‌های معمول درام و شخصیت‌های خوب و قهرمان‌ها، زیبایی خشونت و پلیدی هم داریم! هنرمندان تزییه، به خوبی باید همه نقش‌های خوب و بد را ایفا کنند که جذابیت‌های زیبایی‌شناختی برای مخاطب داشته باشد. برای همین هم گاه می‌بینیم که نقش شمر را چنان هنرمندانه ایفا می‌کنند که مردم کاملاً درگیر می‌شوند و تمام احساسات‌شان معطوف نمایش می‌شود.

■ **آیا به خاطر این نیست که خود واقعه عاشورا، ابعاد دراماتیکی دارد که از هر زبانی که شنیده شود، مخاطب دارد و با هر فرمی که نمایش داده شود، دلنشین است؟**
حتما ارزش و اهمیت واقعه عاشورا، بیش از هر امان دیگری است بخش عمده‌ای از خاص و خواستنی‌بودن تزییه‌ها، به عقیده و باور و عشق به ائمه و امام حسین (ع) برمی‌گردد. البته نمایشنامه‌هایی که بر اساس این واقعه نوشته و فیلم‌هایی که با تاسی از این ماجرا ساخته شده‌اند، به‌نظم تاریخ مصرف دارند و شاید خیلی هم در زمان اکران با نمایش، مخاطب نداشته باشند. اما در تزییه، حدیث عاشقانه‌ای را می‌شنوی که باز مکر می‌خواهی ببینی و بشنوی اش. شاید این جادو و سحر، برخاسته از ترکیب ادبیات و شعر (نظم فارسی)، موسیقی دستگاهی ایرانی و نمایش اصیل ایرانی و جان حماسه عاشورا است که باهم تلقین شده و چنین بر دل می‌نشیند.

یکشنبه ● ۹ مهر ۱۳۹۶ ● شماره صد و بیست‌ودو

A T I V E H N O

● **یادداشت** ●
بهروز غرب‌پور

جایگاه تزییه، در نمایش و موسیقی ایرانی

اگر به ساختار اپرا توجه کنید متوجه می‌شوید که اپراها، چند مولفه مشترک دارند: متن آنها باید منظوم باشد. موسیقی آنها باید موسیقی توصیفی و دراماتیک باشد و آخر اینکه خوانندمبازیکر، در آن به ایفای نقش بپردازد و به‌طور مسلم، من بر این اعتقاد هستم که تزییه نیز، این سه مؤلفه را دارد. از منظر تاریخی، اپرا در ایران، مسیری دوگانه را طی کرده است. نخست، اپرایی که به‌عنوان تزییه در ایران مرسوم بوده است و دیگری، اپرایی که در سال ۱۳۴۶ با افتتاح تالار رودکی، به‌صورت رسمی، آغاز به کار کرد و به تکرار آثار اپرایی غربی و چند اپرای ایرانی، به شیوه غربی پرداخت.

به زعم من، مسیر اول، یعنی تزییه، در قیاس با مسیر دوم (اپراهای غربی)، گنجینه‌ای است که براساس موسیقی آوازی ایرانی ساخته شده. این گنجینه البته سال‌های سال، مورد بی‌توجهی هنرمندان قرار گرفت و تنها تلاش‌های مختصری توسط میرزاده عشقی، در اپرای رستاخیز و اسماعیل مهرناش، در تنظیم اپراها با اپرت‌هایی براساس ترانه‌ها و موسیقی عامیانه در این زمینه صورت گرفته‌بود. هنر تزییه، در قالب نمایش موزیکال، از ارکان اصلی نمایش و موسیقی ایرانی است و در طول ۵۰۰ سالی که از عمر آن در ایران می‌گذرد، به غنای هنر اصیل ایرانی، کمک شایانی کرده است و خوب است بدانید که اولین اجراکنندگان تزییه، خوش‌آوازترین و قوی‌ترین هنرمندان کشور بوده‌اند. تبلور تزییه در هنرهای نمایشی، پس از حضور آن، در عرصه شعر و موسیقی اتفاق می‌افتد، و به عبارتی، پیش از آن که تزییه از شگردهای نمایشی بهره‌ببرد، مضامین آن، به‌صورت شعر و آواز بیان می‌شده است. تسلط این هنرمندان زبده، بر موسیقی ردیفی و بهره‌گیری مستمر از این‌گونه نغمات در مجالس تزییه، هویت و ساختار موسیقی تزییه را پایه‌ریزی کرد.

تزییه، مخزن‌ی عالی برای ذخیره‌سازی، نگهداری و مانایی ملودی و موسیقی ملی ما بوده است. با آن‌که این گنجینه وجود دارد؛ اما به‌صورت حداقلی، از آن بهره‌وری شده است. متأسفانه در حوزه نمایش، به صورت علمی در زمینه تزییه کار نشده و موسیقی آن نیز به امان خدا رها شده است. البته نباید فراموش کرد که بسیاری از آهنگسازها و پژوهشگران موسیقی در ایران، ازجمله دکتر مسعودیه و استادانی مانند هوشنگ کامکار، حسین علیزاده و ... در غنای موسیقی تزییه کوشیده‌اند؛ مثلاً محمدمسید شریفیان در اثر سمفونیک عاشورا، از بخش‌هایی از موسیقی مربوط به تزییه، بهره گرفته است.

تا زمانی که تزییه زنده است و نسل‌هایی هستند که تزییه می‌خوانند و اجرا می‌کنند و پیش از آن که این میراث فرهنگی به حاشیه برود، باید به فکر آن باشیم. همین تلاش‌ها باعث شده‌اند که در ۵۰ سال اخیر، چیزی به نام تزییه بماند، با وجود اینکه امکان نابودی اش هم هست؛ اما باید در نگهداری و ماندگاری‌اش تلاش کنیم.

